

[14]

(berl)

eosque an-
s nulli, ne
gia.

rortionem

ut meam
nem. Vilis
ero assue-
ego angorvides, fra-
sollicitat?n.
studio Di-culi, manu
i. Sed uti-n mihi per-
on potest.
ontes! In
scat! Nos
(), ne ulla
dilucescit,

us). Tarsi-

Deus!
ianus?imul pro-
s, ut vera

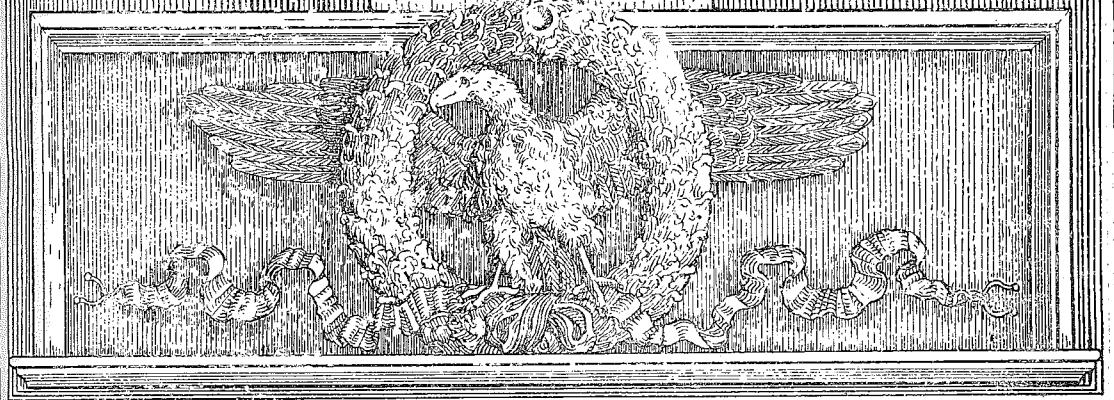
erum).

ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

C. DEL VECCHIO.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,
pretio quo sequitur:

IOSEPHI FORNARI Fridianus. Milesia fabula scenis accommodata apud
ephebea facile agendis. – Venit lib. 2.

IOSEPHI FORNARI Francisculi prandium. Milesia fabula scenis accom-
modata apud ephebea facile agendis. – Venit lib. 2.

HERMINII IACOBELLI In campo latinitatis novi flores. – Si tegu-
mento solut. lib. 5; si xyloina structura aureoque titulo decorat., lib. 6.

I. B. FRANCESIA Euplius, Ad Romam, Actiones dramaticae. – Sin-
gulae lib. 1,50.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus
pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE col-**
lectionem habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXV,
paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libella-
rum 275 pro Italia; pretium duplicatum, libell. Italic. scilicet 550, pro
exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam
syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requiren-
dae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del
Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est non sinit ut
foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium subnotationis an. MCMXXVI est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicis lib. 30 exaequans; *ante solendum rectoque tramite mittendum* ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, *Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

HORATIANA

Perlegenti mihi fasciculum quemdam illius perutili quidem consilio vulgati omnique laude cumulandi Commentarii, cui nomen *Mnemosyne*,¹ nonnulla occurserunt, in quae iterum inquirendum videtur, non quod qui ea adnotaverit longius a veritate aberraret, sed ut quibusdam ab eo nimium absolute affirmatis temperetur et intra suos terminos, ut ita dicam, definatur quid inter *Carmen Saeculare* et *Catulli* c. XXXIV intercedat.

In primis autem illud contendeo, me prorsus cum Brakmano consentire, qui multa invenit quae iure refutanda abiciendaque censeat in commentatione a Warde Fowler conscripta ad Carmen saeculare illustrandum inque commentarium *Classical Quarterly* relata.² Quum enim Fowler demonstrandum suscepit Horatium voluntate tantum Augusti, non suo peracuto insitoque ingenio permotum esse ad carmen conficiendum - *at any rate the inspiration came from Augustus and*

not from the poet's native genius - quippe quod Augustus iusserit religionem, mores, fecunditatem hominum et animalium versibus celebrari, imperatoris vero nomen omitti, poëtaeque agendum ut omnibus diis invocatis Apollo praesertim laudaretur hymnusque Apollineum quemdam colorem haberet, nemo est qui optimo iure Fowler sententiae possit accedere. Quapropter libentissime nullaque haesitatione Brakmano adstipulor, qui his utitur verbis: «Quae cum ita sint, non magis credo Augustum, viro paene omnibus numeris absoluto, quicquam imperasse, quam poëtam fuisse eum, qui talia praecepta aequi bonique fecisset».

Sienim illud cum Fowler statuimus, Augustum soluta oratione praescripsisse quod vellet celebrari, quodque Horatius elegantiore ornatu ac poëticis modis esset convestitus, facile per se quisque intellegit hac ratione libertati ingenioque horatiano frenos quosdam adhiberi poëtamque dignitate sua quasi spoliari. Licuit vero Horatio, Augusto monente, quodam modo, si ita dici potest, imperatoris voluntati obsecundare, qui ad id contendebat, ut in melius civitatis mores corrigerentur et pristina disciplina restitueretur: sed nemo est qui facile credat poëtam perinsignem, cuius ingenium plane esset singulare, ne vestigio quidem ab imperatoris consilio abiisse.

¹ Cf. *Mnemosyne*, N. S., vol. IXL, p. II: *Horatiana*, scripsit C. Brakman, p. 209 sqq.

² Quae in *Classical Quarterly* (a. 1910) Fowler insertuit, denuo collegit addiditque volumini, quod inscribitur *Roman Essays and Interpretations*. Oxfoniis, 1920.

Legimus apud Suetonium (*Vit. Q. Hor. Flacci*): « Scripta quidem eius usque adeo probavit (Augustus), ut non modo *saecculare carmen componendum iniunxerit*, sed et Vindelicam victoriam Tiberii Druisque privignorum suorum... ». Quae verba *componendum iniunxerit*, etsi ad Augusti imperium pertineant, non ita accipienda sunt, ut imperatoris sententias poëta prorsus redderet numerisque tantum, qua erat in versibus conscribendis peritia, insinuaret.

Quod si ita est, ecquis iure dicat potuisse Horatium de se praedicare:

... sume superbiam
quaesitam meritis et mihi Delphica
tauro cinge volens, Melpomene, comam?
(c. III, 30).

An illud existimandum est, etiam in carmine postremo lib. IV, in quo Horatius aetatem novam ab Augusto restitutam summis laudibus extollit, quippe quod bella tandem cessaverint, veteres artes revocatae sint

per quas Latinum nomen et Italae
crevere vires famaque et imperi
orrecta maiestas ad ortus
solis ab Hesperio cubili,

vagantique licentiae frenis innectis, civilis furor numquam tranquillitatem gentium perturbatur sit, quae canantur non ex animo effundi, sed obsequi tantum causa dici? Hinc sequitur, ut quae poëta abominaturus de moribus corruptis, de aviditate deque luxuria bacchante senserit, non ex animo sincero promanarint, sed temporibus accommodata, imperatoris voluntati unice obsecuta sint. Atqui quam sunt illa communia Tibullo Vergilioque! Pervulgata enim erat nobilissimorum ingeniorum opinio, quae pacem vehementissime appetebat, quem metus ruinaque, etsi omnino ab oculis remota, nondum ab animis optime sentientibus abierint: inter quae ingenia Horatius, quam maxime futura praesentiens patriaeque suaue incolu-

mitati prospiciens, carminibus suis operam dabat ut res Romana antiquis moribus staret.¹

Bene igitur opportuneque Brakmanus, adversatus est Fowler, non solum Horatium extollens ut vere poëtam, sed etiam qui cives excitaret ad virtutem priscosque mores colendos; quod autem vere propiusque ad *Carmen saeculare* spectat, facile ille concedit vatem fortasse ultro cum quindecim viris vel cum Augusto, eius collegii praeside, de ritu ludorum tam infrequentium in universum disseruisse, sed minime statuendum esse eum de singulis rebus in carmine commemorandis legi frenove paruisse. Ad quae videntur mihi apte hic quadrare quae afferit Plessis: « Pour nous le chant séculaire est avant tout un poème, beau par sa simplicité élégante ET PAR LES SENTIMENTS PROFONDS ET GRAVES QUI NOUS TOUCHENT ENCORE, et dont il demeure la très digne expression ».²

Non possum vero cum Brakmano consentire in illis, quae auctor habet de carmine saeculari cum catulliano XXXIV comparato. In qua comparatione instituenda id sibi conatur evincere, Horatium non modo totam fere rationem carminis Catulli, sed etiam inde multa verba in suum usum convertisse. Scribit enim: « Nihil refert Catullum in cantoribus Euphorionis esse habendum, verum Horatius intellexit auctorem hymni in Dianam in maximis poëtis numerandum esse: quatenus in carmine saeculari Horatius Catullum sibi imitandum proposuit, voluit ut *discipulus magistrum colere et venerari* ». Quae postrema verba, prout sunt, non omnino videntur accipienda, quem haud parum a veritate abhorreant. Inqui-

¹ Vide, sis, quae de hoc arguento habet Pascoli in suo perdocto elegantissimoque volumine, quod inscribitur *Lyra Romana, praef.*, p. 75.

² Cf. PLESSIS, *La poésie latine*, Paris, Klincksieck, 1909, pag. 332.

ramus igitur parumper in Catulli hymnum ad Dianam.

Carmen, ut iam vidit Bentley (*Praef. ad Horat.*, p. xxvi), poëta conficit in festum Diana, sibi a pontifice demandatum, et revera a puellis puerisque integris cantatum est. In primis Latoniae origo celebratur,

*quam mater prope Deliam
depositiv olivam,*

deinde eius variae proprietates, quibus multo nomine appellata est: quae πολυωνύμη aperte ostendit eius cultum quam latissime per orbem patuisse. Postremo precibus exoratur ut bona ope sospitet gentem.

Quae sint hymni virtutes, quanta qualive arte commendetur in sensibus poëtae obumbrandis, non est hīc inquirendi locus: si meam tantum sententiam licet exprimere, non multum vero probatur, quum nescio quid demandati negotii et parum sinceri sapiat. At, hac re praetermissa, videamus potius an recte Brakmannus iudicaverit de utriusque poëtae versibus similibus inter se comparatis.

Orelli, Kiessling aliique iam viderunt versus Horatii (c. III, 12):

*Montium custos nemorumque virgo
quae laborantes utero puellas
ter vocata audis adimisque leto
Diva triforis*

mire cum Catulli c. XXXIV congruere:

Montium domina ut fores...

Non infitior talem inesse in utroque carmine consensem sive conspirationem; sed ecquis ignorat Dianam etiam apud Vergilium nemorum custodem appellari: *nemorum Latonia custos* (*Aen.*, IX 405); *nemorum cultrix*, *Latonia virgo* (*Aen.*, XI, 557)? Versus: *Quae laborantes... adimisque leto*, nonne evolvunt ac fere complent meliusque efficiunt quod meminit Catullus, proprietates deae recensens: *Tu Lucina dolentibus*, etc.? Quodque vero

putat Brakmanus, quoniam Catulli quoque carmen cantatum sit a choro puerorum puellarumque, neminem mirari posse si id Flacco fuerit exemplo, prorsus abiendum est. Exstabat memoria carminum a choro iam pridem recitatorum; et menti occurrit illud Andronici in Iunonem confessum, de quo sic edocemur a Livio (lib. XXVII, 37, 7): « Decrevere... pontifices ut virgines ter novenae per urbem euntes Carmen canerent ».¹ Vere, Catulli hymnus a *puellis puerisque integris cantatus* est, ut Horatii a *virginibus lectis puerisque castis*: sed nullo modo mihi persuadetur, a Catullo unice pendere, quod iam esset apud Romanos in more. Utcumque se res habet, pergamus in comparationem institutam inquirere.

(*Ad proximum numerum*).

M. GALDI.

De Sancto Francisco Assisinate²

Quum primum vir Dei vidit magnam hominum turbam ad se, tamquam ad magistrum vitae, alacrem itemque cupidam confugere, optimum factu putavit Romam petere, Pontificem Maximum aditus, ut supraemam ipsius auctoritate sanctum de moribus institutum probaret, quod sibi suisque alumnis confecisset.

¹ De hoc carmine ita scribit C. CICORIUS (*Römische Studien*, Teubner, 1922, Leipzig): « Auf Grund der im vorstehenden erzielten Ergebnisse werden wir in Livius Andronicus nicht nur einen Vorläufer für Horaz und sein Carmen saeculare gewonnen haben, sondern zugleich auch in seinen Chorus Proserpinæ die überhaupt frühesten zeitlich und hinsichtlich der Person ihres Verfassers genau bestimmbare lateinische Dichtung ». Censet autem Cichorius non ab a. 240 a. Cr. sed potius 249, latinarum litterarum historiam incipiendam esse.

² Cfr. fasc. sup.

Verum inusitata eius vestis, inulta caesaries, et, praeter omnium opinionem, macerimus oris adspectus, animos Romanorum exhorruit: quo factum est, ut illico ex lateranensibus aedibus veluti sordidus egenus depelleretur. At minime animo fractus, diem suum tacitus ac fidenter expectat. Ad suprema rerum gubernacula sedebat tunc temporis Innocentius III, qui, divino numine monitus, carissime eum exquisivit, accepit optimumque ecclesiae fulcimen reputavit.

Quo facto, recenti veluti spiritu afflatus, Franciscus ad suos est regressus, eosque ad sanctum animarum certamen verbis et exemplo excitavit. Hi omnes caelestis suae sapientiae alumni «sortiti ingenium divinorumque capaces», omnes late Italiae regiones atque Europae animo sunt complexati.

At postquam suis provincias sapienter divisit, improbum sibi munus audacter suscepit, quod omnium tetterimum ab omnibus reputatum est. Difficillimis illis temporibus, Saladinus, armorum impotens, omni prope Asia imperitabat, omniaque obtinebat. Quo commodius Christi sapientiam inter illas gentes diffunderet, ipsum tyrannum, in sede honoris sui, Franciscus adire non dubitavit.

Qui, ut primum virum, pietate insignem, nec iam meritis notum adspexit, silet ad rectisque auribus adstat. Et sanctissimus vir eius regit animum dictis, et pectora muleet. Procul dubio, ni aliena peccata hominumque perversitas prohibuissent, illa die religio iterum christiana in sanctissima loca victrix rediisset. Vicerat amore, vicerat et virtutum magnitudine. Atque Saladinus «obstupuit varia confusus imagine viri», et, admirantibus omnibus, ut publice de Christi praeceptis franciscales sodales dissererent, permisit. Quae facultas, nihilo obstantibus difficultatibus, per tot tempora viguit semperque vigebit. Hanc vero animi fortitudinem immortalibus versibus

Alighieri more suo hilaravit, et, ut sancti prudentiam extolleret, adiunxit:

*Ne tempus terret nimium cum gente rebelli
Italam redit, messis ubi umerior.¹*

Quo commodius rebus suis inserviret, et largior in populos suorum sapientia effundetur, Deo equidem nutu, iterum Romanum petere cogitavit, ut ad Pontificem Maximum iterum se conferret.

Tum non rheda ductus peregrinatur aut carpento, sed pedestre semper, quodque caput est, victimum ostiatim quaeritans, omnibus exemplum ob animi simplicitatem et prope sui abiectionem factus. Is vero a se omnino prope avulsus, nihil magis cupit et quaerit quam Christum reddere.

Suum eo tempore Pontificatum gerebat tertius Honorius, qui mira eum benevolentia accepit, eiusque consilia divinitus ex desiderio comprobavit.

Multa enim, ex omnibus dissitis regionibus, egregia Franciscalium facinora ubique patrata mirifice ad Pontificem Maximum ferebantur. Populi enim divina sodalium eloquentia ad sanctiorem vivendi rationem turbatim accurrebant, peccata sua confitebantur, quiete se victuros pollicentes. Et ipsi principes, mutatis mirum in modum moribus, non iam superbe se se gerunt, sed armis depositis, in eorum exemplum Christi vestigia ingressi, castissime vivere coepere, paterno more suos populos regunt, et, opibus relicitis suis, ad religionem humillimis animis contendunt.

Quod olim Vergilius cecinit, Francisci opere confectum videbatur:

Magnus ab integro saecolorum nascitur ordo.

Omnes Deo gratias maximas referunt, quod parvulus rivus, nuper obscuru fonte in Umbria natus, nunc iam in plures am-

¹ E per trovare a conversione acerba
Troppo la gente e per non stare indarno
Redditissi al frutto dell'italica erba.

nes divisus, ubertatem rerumque copiam latissime disseminet. Et Pater, nulla prorsus inani gloriola adfectus, quod sui superiores de hostibus redeant, quod sodales propemodum sint apud omnes gentes advecti atque ita Christi regnum proferatur, apud Umbros veluti in provincia sibi divenitus permissa, laetus, alacer, humiliisque versatur.

(Ad proximum numerum).

I. B. FRANCESIA.

EX HISPANIA

De novis itineribus aëriis.

Si nostra aetate degeret poëta Venusinus, quid non haberet conviciorum in audaciam gentis humanae, quae maiore quidem fortuna quam Icarius «pennis non homini datis vacuum operitur aëra?» Nunc vere «nil mortalibus ardum est», neque «stultitia» tamen, sed magna sollertia «caelum ipsum petimus», idque non semel aut uno in loco, sed cotidie et ubique terrarum.

Menses abhinc aliquot populus Hispanus oculis continenter in caelum suspicentibus exstat vel potius in aëra, quod nonnulli sint, qui eousque assurgere non valeant. Quidquam insolitum in altum extulit animos, nec licuit indifferenter magna contemplari facinora.

Nihil dicam profecto de duabus itineribus ab eximio aéronauta Hispano Ignatio Jiménez proxime paratis, quorum in altero uno tantum volatu Matrito-Parisios atque Parisiis-Matritum permeare suscipit; in altero autem volatibus quatuor totam Europam circumdare audet; neque de eo loquar, quod etiam prelum his diebus vulgavit ineundum ab nostra peninsula ad Guineenses possessiones Hispanas. Iam partos dumtaxat canam triumphos.

Ad finem vergebatur superior annus MCMXXV, quum La Cierva machinator insignis «autogyrum» suum auspicatissimo exitu palam prodidit. «Autogyrus» igitur laudati inventoris Hispani productione externa vulgato aéroploano similis est, sed constat praeterea rotatili quodam axe in altum directo cum quatuor magnis alis industrie dispositis, quae minore velocitate ac proinde minore etiam discriminé patientur ascendere. Contra autem, descensus fere fit ad perpendicularum, neque est machinae opus nimis aptato descensioni loco. Ergo hoc aéronavium genus primo apparatum Wright ac deinde «elicopterorum» Ouiche et Marchionis de Pescara incommoda corrigit.

In aérodromo Matritensi, cui *Cuatro Vientos* inditum est nomen, «autogyrus» prima subiit pericula benebole atque vehementer excitans animos technicorum tum nostratum, tum exterorum. Auctor suo subinde apparatu ad Angliam se contulit, ibique rogatu aëris, quem vocant, administrari, in aérodromo Farnboroughensi vel feliciore fortuna iterata sunt experimenta. Postremus autem probationum dies ex analibus aéronauticae nunquam delebitur. Courtney gubernator postquam quindecim volaverat minuta, quibus ad altitudinem metrum trecentorum venit, motorium cessare coegerit et miro ordine atque mensura continuo in terram descendit.

Dum resonat adhuc aëther laudum clamoribus ab tenaci illo machinatore Hispano concitatis, atque Gallia se accingit etiam ut Parisiis experimenta similia repeatat, tres viri florente iuventa fervidi, et virtute et audacia et religione pares, iter adornabant Palis-Bonas Auras, Columbique Genevensis aemuli trans Atlanticum adpetebant.

*Nequicquam Deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impigre
Non tangenda rates transiliunt vada,*

Orbis totus hoc incepto itinere summa affectus est admiratione; postea tanti facinoris fata anxie persecutus est, et tandem coram auspiciatissimo exitu in plausus adeo vehementes prorupit, ut pluribus inde iam transactis hebdomadis attonitas tenent aures, ne cum hodieque cessasse videntur. Franco, Ruiz de Alda, Rada: tria nomina, quae aureis litteris in aeronauticarum rerum historia perpetuo insculpta manebunt. « Plus Ultra » hidroavionis eorumdem lemma, deinceps heroicae virtutis erit symbolum.

Ab eo die quo tres illi aeronautae Hispani ad Bonas Auras aequorati sunt,¹ in Europa atque in America multi pulularunt aemuli, quod quidem credere suadet fore ut, si aeronautica res etiam conflagrante bello magnos obtinuit progressus, orbe tandem pacato, non minores nanciscatur laudes.

Quum patriam redeentes hidronavis « Plus Ultra » vectores obsequia accipiebant, quae virtute et patria caritate sunt emeriti, tres alii iuvenes, Gallarza, Loriga, Estévez non minore quidem animo ac sui contemptu iter aérium Matrito-Manilam adoriebantur, quod tandem ad finem feliciter perductum est. Eorum quidem extremus ex infortunio in deserto Syriaco ad arenas descendere coactus est, indeque praecipientibus superioribus, iisque militibus, audiens, infecto itinere, una cum mechanico incolumis in patriam se recepit. Reliqui autem duo post octo et viginti dies sexdecimque volatus, dimensis in aëre spatio omnino nonaginta circiter horarum, chilometrum quindecim et triginta millibus ad Aparrium in Luzone, insula

¹ Aequorari ab aequore novaveram, idque in forma quidem deponenti, quae, ut asservant Grammatici, apud Graecos vocis mediae respondet. Aequor autem, ait Forcellinius, interdum dicitur de planicie terrae seu agrorum, saepius de mari. Aequorari igitur vocabulum mihi sonat quasi: « ad planitem terrae seu agrom » et magis « ad mare se recipere ».

Philipina, bono alite demum aequorabantur ut insequenti die, in festivitate nempe Ascensionis Domini, inter insularium clamores, ut factum est, Manilam ovantes ingredenterur.

Quum iter Asiaticum tum maxime trans Atlanticum perfecerunt, de progressu et de religione optime meruerunt. Utinam haec in tanta aëris expugnatione princeps ordine procedat! Pietas erga Deum, cuius tot signa aeronautae Hispani prodidere, manifeste docet religionem doctrinæ progressui nec adversari, nec heroum legitimas audacias cohære; quin immo Ecclesiam Catholicam his rebus recenti scientia comparatis omnia semper fausta precari, ut impertita benedictione hidronavis *Plus Ultra* gubernatoribus, Pius Papa XI, quem Deus multos annos sospitet, luculenter commonstravit.

Scrib. Cervariae Lacetanorum, mense Maio MCMXXVI

EMMANUEL JOVÉ, C. M. F.

Eucharisticum Vulsiniense Prodigium

Dum festum Divini Corporis Christi iterum reddit et Eucharisticus Chicaginensis conventus tanta pompa comparatur, quantum fortasse nemo viderit, quumque de Senensi eucharistico prodigio scriptum recens in hoc Commentario fuerit,¹ iuvat alterum illud Italicum Eucharistiae miraculum celeberrimum revocare, ex quo non solum praefati festi institutio manavit, sed amplissimum Urbevetani templi monumentum, quod per saecula omnium gentium admirationem excitavit, atque perpetuo commovebit.

Anno scilicet MCCLXIII, Bohemus quidam sacerdos, qui Vulsinii sacra ad aram sanctae Christinae martyris peragebat,

¹ Cfr. fasc. sup. mens. Martii.

quum sanctissimis conceptis verbis Christi Corpus et Sanguinem confecisset, sed tanti mysterii veritatem in dubium adduceret, ex improviso sanguinem ex divina hostia erumpere vidit, quo linteolum seu *corporale* conspersum est. Mirari qui sacro adstabant, horrere; horrere in primis ipsum presbyterum, altisque vocibus inclamare et rogare veniam dubitationis admissae...

Eventi rumor longe lateque brevi percrebuit, reique miraculum eos ipsos obstupefecit, qui novis philosophandi commentis imbuti, quidquid sancti est in templis audacter irriderent. Ocius ad Romani pontificis aures quoque nuncius pervasisit, qui tunc ob temporum acerbitatem Urbevetanis invictis moenibus sese tuebatur. Erat is Urbanus, ordine quartus, qui statim inbet ad se linteolum deferri ab oppido Vulsinio – non enim longe abest – et sollemini pompa, comitantibus utriusque loci populo populisque finitimus, madens adhuc Christi sanguine suscipit, veneratur et summa religione maximo S. Mariae Urbevetano templo, tuente arce inexpugnabili, thesaurum credit asservandum. Quid ultra? Insequenti anno ad prodigiū recordationem decrevit ut sacri eucharistici mysterii sollemnia quotannis, feria v post octavum a Pentecoste diem, ubique gentium semper celebraretur. Quin etiam, quum gliscentem Berengarii haeresim, qui verae Corporis Christi sub speciebus panis et vini praesentiae refragari audebat, opugnatam inde vidisset, atque religionem devicto hoste iterum triumphare, paeana voluit triumphali canere hymnum, cui virorum tunc temporis cruditissimi et sanctissimi, Thomas Aquinas Angelicus et Bonaventura Seraphicus, certatim vere angelicis seraphicisque rhythmis operam dederunt, omnium expectationem vincentes, quippe qui tum sententiarum vi, tum verborum gravitate, tum denique religionis singulari dulcedine id omne exhauste

visi sunt, quod de tanto mysterio dici unquam posset.

At nec viciisse, nec triumphasse, nec paeana cecinisse sat erat. Triumphantium in moribus est monumenta erigere, quae pugnis victoriisque suis consona sint, et vel ea repraesentent quae debellarunt, vel illa ostendat quae triumphis obtainuerunt. Ad hoc fuit monumentum, quod « Urbevetanum templum » toto terrarum orbe laudatur.

De quo aedificando Urbevetani cives mirabiliter consenserunt, praesertim quum S. Mariae aedes vetustate fatiscerent et novo impares miraculo viderentur. Parantur igitur lapides, caementa, arenæ, lateres; et fundamenta mirabilis molis, universo populo adlaborante, ita foduntur, ut vigesimo et septimo anno a Vulsiniano prodigio, d. XIII mens. Novembis MCCXC, Nicolaus IV pontifex lapidem operis primum manibus collocaverit suis; qui dies Urbevetanis adhuc est sacer. Anno MCCXCVII, Bonifacius VIII, Urbeveteri degens, quum iam ita muri crevissent, ut ad aequum pavimenti hodierni devenissent, ligneo exstructo altari in area templi, sacrum publice fecit.

Itaque opus augebatur in dies caput nubibus conserturum, cui manus industres felicissime admoturi erant Cosmates, Andreas et Nicolaus Pisani, Laurentius Mai-tani, Andreas Orcagna, Angelicus Faesulanus, Lucas Signorelli, Michael de Verona (vulgo Sanmicheli), Simon et Franciscus Muscae, Hyppolitus Scalsae, Raphael a Montelupone, Caesar de Nebulis, Sangallus, Pomarancius, uterque Zucari...

Sed ut ad linteoli reliquias, signa adhuc divini portenti proferentia, redeamus, verba usurpabimus Odorici Raynaldi, qui in suis *Annalibus Ecclesiast.* (an. MCCLXIV, num. 26 et seqq.) de eo scribit: « Haec tamen et alia omnia [in Urbevetana civitate] conspicua a supernaturali illius sanctis-

simi corporalis prodigio superantur, quod mihi summa in contemplando felicitas fuit; nam Superioris permisum, nedum diu illius maculas (in quibus Christi figurae replicatae conspiciuntur in actu *Ecce Homo* iuxta formam hostiae illius saeculi) observaveram, sed etiam mihi licitum fuit quandam concavitatem introspicere, aperiendo scilicet quoddam operculum ferreum clavis firmatum, ubi quaedam telae fragmenta sanguine conspersa et involuta inventa sunt, in quorum medio erant aliquae chartulae literis gothicis lectu difficultibus, in quarum una erat scriptum: "Corpus Christi sparsum fuit super hoc corporale; cum summa diligentia debet custodiri"; et in alia scriptum erat: "Benda, in qua involuta fuit pars corporis et corporale cum guttis Sanguinis Christi et figuris". Quae theca erat in eodem armario, in quo miraculosum corporale conservatur et non immodica difficultate aperta fuit: nec mediocrem pariter circumstantium admirationem haec reliquiarum inventio attulerauit, quarum nulla inter incolas exstabat traditio".

Quid de hisce particulis deinceps fuerit, fatemur nos prorsus ignorare; certe nunc, in pretiosissima custodia distentum, sacrum et venerabile illud «corporale» in proprio eoque magnifico sacrario asservatur, a cornu evangelii aiae maxima, super solio, ad quod aptae scalae ducunt, ita ut per vitrum, illud tegens, cuique patet illud apprime intueri atque contemplari. In festo autem Corporis Christi ipsum linteolum in sua theca per Urbevitanæ Urbis vias sollemni pompa quotannis deducitur.

X.

*Eodem animo beneficium debetur.
Eripere telum, non dare irato decet.
Excelsis multo facilius casus nocet.
Fortuna usui dat multa; mancipio nihil.*

P. SYRIUS.

EX ITALIS URBIBUS

Exhibitiones Taurinenses

Tres sunt in praesentiarum, in antiqua Subalpinorum civitate principe, rerum exhibitiones, quae Italorum oculos animosque ad nos convertere student. Est prima *Aedilitatis* expositio, quae in meridionali urbis parte, atque in ipsis regalibus olim aedibus se se explicat, quibus est nomen *Valentino*, ubi variae aedificiorum formae in exemplum proponuntur et auctorum nomina, et quaeque ipsis studiis provehendis apta reputantur.

Hic maxime equidem Italorum virtus nitescit, atque licet invisentium concursus exiguis esse videatur, virorum tamen intelligentia visitantium numerum longe compensat.

At quae longa exemplarium series, quae alta mentis cogitatio! Et virorum clarissimorum numerus est minime contemnendus; quo facto complures patriae hospites atque exterarum nationum, praeclarissimas res illas expositas conspicientes, multum tum patriae gaudent nobisque gratulantur, et laeto animo, citra invidiam, omnia quaeque fausta in aevum ominantur.

Verum in hac aedilitatis exhibitione ad ingenii certamen una quodammodo Subalpinorum ratio ingreditur: eorumque potentia ita splendescit, ut, ni amor regionis nos nimis decipit, de principatu inter alias Italiae provincias contendere possit. Si quis dubitat, veniat, perspiciat et credet.

Alia est Taurinensis exhibito, et licet exiguis in rebus, haud exigua gloria atque animorum aemulatio. Haec mea verba, quae rotundo veluti ore pronuntio, ad florum exhibitionem explendam spectant, quae abhinc triginta et amplius annos incopta, maiori in dies incessu ad sublimem nunc pulcritudinis atque amplitudinis apicem pervenisse putaveris.

Atque in hac quoque re, quae ingeniorum varietas atque excellentia! quae animorum fiducia! Olim apud nos plurimi aestimabantur sodales arvales, qui agris colendis ac foecundandis in regiam societatem cooptati, flores equidem colebant, sed pro divitibus scienter fovebant... At in praesentiarum res in immensum ita crevit, ut admiratus inclamare cogar: *Quod cupio meum est, inopem me copia fecit.*

SUB.

Victor conspicies hic celebris choros pompe, quae niveis te feret abditum sub velis segetis, Deus!

*Felix hora venit, cum mala tristia mutem perpetui munere gaudii!
Fido, Christe, tuo denique militi pandas ostia lucida!*

L. BÜRGE O. P.

CERTAMINA POËTICA

Certamen poëticum Hoeufftianum.

De quinquaginta carminibus ad certamen poëticum Hoeufftianum missis an. MCMXXV, ita est iudicatum:

Praemium aureum reportavit HERMANUS WELLER, qui *Venerem et Martem* cecinuit; sumptibus legati in volumen recipientur carmina, quorum tituli *Deliciae ruris* et *Harundo bellica*, si poëtae eorum scidularum aperiendarum dederint veniam.

Ecce index titulorum ceterorum carminum: *Salius*, *Ad puerum mortuum*, *Convivium*, *Quiesce*, *puer*, *Ad congressum eucharisticum amicum proficiscentem votis prosequitur poëta*, *Carmen saeculare*, *Ignoto militi*, *Dei provida mens*, *Via aetheria*, *Iephiae filia*; *Certamen*, *Stultus pro Christo*, *Iulia*, *Ad vitam resurgens*, *Ad pium Aeneam Africam linquentem*, *Paphnuti monita*, *In Amundsen*, *Romuli apotheosis*, *Hortulus meus*, *Sacellum Veneris*, *Carmen de quinto et vicesimo anno regni Victorii Emanelis III*, *Ad lusciniam*, *Ecloga*, *Lesbiae dolor*, *Lydia*, *In sepulcrum ignoti militis*, *Nox Thallusae*, *Tuscus et Siculus*, *Commentariolus vitae humanae*, *Athenienses post Salaminiam pugnam Athenas redeunt*, *Cyllarus victor equus*, *Vergilius rurus possessor agelli*, *Pueri*

ludentes, Corsonna, Extremum vale, Myrtilus, Amata, De caede sanctorum puerorum innocentium, Eucharisticon, Crepundia, Russo Tucullio, Umbra poëtae, Mars et Iria, Manto, Prima Mnemosyna, Dulcis pueritiae memoriae, Rusticatio.

Ad novum certamen cives et peregrini invitantur his legibus, ut carmina latina non ex alio sermone versa, nec prius edita argumentive privati, nec quinquaginta versibus breviora, nitide et ignota iudicibus manu scripta ante Kal. Ian. a. MCMXXVII mittantur ad *het Bestuur der Koninklijke Akademie van Wetenschappen, Trippenhuis Amsterdam*, munita sententia, item iscribenda scidulae obsignatae, quae nomen et domicilium poëtae indicabit. Ceterum iudicibus gratum erit, si poëtae in transscribendo portable prelum britanicum (*type writer*) adhibuerint. ac si, quemadmodum in editionibus poëtarum fieri solet, sextum quemque versum numero insigniverint.

Praemium victoris erit nummus aureus quadringentorum florenorum. Carmen praemio ornatum sumptibus ex legato faciens typis describetur, eique subiungentur alia laude ornata, si scidulae aperiedae venia dabitur. Id autem ante Kal. Jul. proximas fieri debet.

Exitus certaminis in conventu Ordinis mense Aprili pronuntiabitur, quo facto scidulae carminibus non in volumen receptis additae Vulcano tradentur.

Haec d. xviii mens. Maii proximi elapsi Amstelodami dabat

J. J. SALVERDA DE GRAVE,
Ord. litt. acad. reg. Nederl. ab actis.

Certamen poëticum Ruspantinum alterum

Romanum athenaeum certamen alterum poëticum latinum recens indixit, ex legato Theodorici Ruspantini, Italis exte-

risque patens, legibusque quae sequuntur subiectum:

Qui in certamen sit descensurus, is *unicum* carmen producet, *dactylographice* scriptum, constans non minus versibus quinquaginta, illudque suis impensis mittet ad Praesidem Facultatis Litterarum et Philosophiae in Romana studiorum Universitate, additis verbis: « *Praemium Ruspantinum* », *ante diem IV mensis Novembris huius anni MCMXXVI*; qui terminus fatalis erit.

Carmen non auctoris nomine, sed singulari sententia distinguetur, super involucro, sigillis obsignato, repetita; quod quidem involucrum schedulam continebit, in qua nomen et domicilium auctoris indicabuntur.

Iudicans coetus tribus membris constabit a supra memorata Facultate delectis; qui involucrum carminis sententiae respondentis palmam victoriae assequuti aperiet, carminumque, post hoc, quae singulari mentione digna reputata fuerint: hac ratione una, auctorum horum, minime quidem ceterorum, nomen cognoscetur.

Praemium, unicum et individuum, erit libellarum Italicarum 1600, dabitusque tantum si auctor eo dignus habitus sit.

Coetus iudicium sine ulla provocatione erit, etiam si plurimum, non omnium sententia prolatum.

Coetus denique optimorum carminum editionem curare poterit.

Certamen poëticum Hieracense

Dum hic ALMAE ROMAE numerus sub prelo est, comperimus et certaminis Hieracensis - (de quo cfr. fasc. sup. mens. Ianuarii, pag. 8) - victorem renunciatum fuisse HERMANNUM WELLER.

*Duplex fit bonum, simul ut accessit celeritas.
Gravior inimicus qui latet sub pretore.*

P. SYRIUS,

EPISTOLARE SOCIORUM COMMERCII

Lexicon quaeritur

ANDREAS AVENARIUS sociis *Almae Romae* humanissimis salutem.

Fuit quondam ad manum mihi lexicon Fabri cuiusdam Latinum saeculo XVIII editum, quo proponebantur ordine alphabetico non vocabula, sed vocabulorum etyma, ita ut simplicibus verbis et derivata et composita alphabetice adicerentur. Magnam mihi videtur ea ratio habere utilitatem ad cognoscendas verborum familias et ad assequendam linguae proprietatem. Quo etiam magis doleo, quod talium vocabulariorum tanta in hac Europa sit paucitas, ut quadraginta annis solum illum codicem, non habilem magnitudine, ex eo genere viderim, quem quod ex pristino domicilio discedens huic ferre non potui, iam diutius eo commodo careo. An fortasse inter lectores *Almae Romae* est, qui vocabularium ea ratione instructum non nimis antiquum noverit? Qui si mihi indicaverit, ubi et quanti veneat fecerit pergratum.

* *

Apud Polonus seditio.

Vis alia, eaque repentina, in Polonorum gubernium evenit, quae, contra, feliciter Pilsudzkj, militiae magistro, eius molitori, cessit. Quidquid de ipsis causa fuerit, utrum civitatis regimini principis dominatum vere necne sufficere studeret administratorum collegium, cui Witos praeerat, certe Pilsudzkius hoc iussit ab imperio recedere; quumque administristi illi abnuerint, milites sibi fideles in gubernii copias misit. Bellum civile Varsaviae exarsit, in quo trecenti cives et ultra misere vitam amiserunt, et mille circiter vulnera passi sunt. Tum administristi muneribus suis sese abdicarunt, atque cum iis ipse reipublicae praeses, Wjciecowski; quibus novum administratorum collegium victor suffecit, in quo is bellicas res gerendas sibi reservavit, et comitia ad civitatis novum praesidem eligendum indixit. Hinc ipse maxima suffragia obtinuit, sed honorem detractavit.

* *

Mauritanum bellum.

Mauritanum illud bellum, iamdiu a Gallis Hispanisque contra Riffanos actum, ex improviso occidit, Abd-el-Krim, rebel-

leges tentata. Severa haec fortisque agendi ratio atque cognoscendarum fossorum postulationum repulsa, donec ceteri opifices ad munia sua non rediissent, effecerunt, ut post aliquot dies amplissima illa desertio, quae sine sanguinis effusione fortunate acta est, sensim cessaret. Restat vero adhuc quaestio solvenda, quae ei causam praebuit, neque facile dirimenda videtur: inique enim non agunt fossores stipendia sua tutantes, neque vicissim fodinarum domini, quorum industria non fructuosa facta est, talisque manebit, quoadusque machinae ad metalla extrahenda ea ratione non renovatae fuerint, quam nostra aetas poscit.

lium duce, ad dditionem perpulso, quem hostes captivum nunc tenent, quum vero ei promiserint sese eius familiam opesque protecturos.

Nationum Societas.

Genevam societatis nationum delectus legatorum coetus convenit, qui tum de nonnullis societatis regulis mutandis, tum de conditionibus legatorum omnium proximo conventui ferendis circa discessum ab armis, dissererent. Partem illam viciisse dicunt tenentem ad novem usque instabiles magni consilii legatos proferendos esse, trinos trinis annis renovandos; et in dies ceteras quaestiones distulisse, scilicet stabiliendi numerum diuturnorum legatorum, atque examinandi a Brasiliensibus, Sinis, Hispanicis, Suebis, Polonis petita ut et eorum cuiusque natio in concilium ipsum admittatur. De deponendis armis ratio nulla inventa adhuc fuisse videtur...

Kalendas Iunii MCMXXVI.

POPPLICOLA.

ROMA SACRA

SS. D. N. Pii PP. XI Litterae Encycliae de Sancto Francisco Assisiensi septingentesimo ab eius obitu exeunte anno.

Sub die XXX superioris mens. Aprilis, SS. D. N. Pius PP. XI, uti nunciavimus, *encyclicas* dedit litteras de S. Francisco Assisiensi ob eius obitus septuagentesimum annum exeuntem. Revocatis in primis sollemnisibus Iubilei magni, in quibus ad perfectioris vitae institutum excitati plurimorum animi sunt, iam ad maximas utilitates, vel quaeasitas inde vel speratas, cumulus quidam Pontifici videtur accessurus ex ea quae ubique gentium apparatur de Francisco Assisiensi com-

memoratio sollemnis, septimo exeunte saeculo ex quo terrestre exsilium ille cum caelesti patria feliciter mutavit. Hominem, non tam turbulentae aetati suae quam christianaem omnium temporum societati emendandae divinitus datum, quum Actioni catholicae, quam vocant, Benedictus Papa XV caelestem Patronum attribuerit, eos sane decet filios, qui in ea provincia secundum Pontificia precepta desudant, ita, cum creberrima Francisci subole concinentes, eius et acta et virtutes et spiritum revocare atque extollere, ut, commenticia illa Seraphici viri specie reiecta, quae aut recentiorum errorum fautoribus aut urbanis lautisque hominibus ac mulieribus arridet, quam ipse in se rettulit sanctitatis formam, ad evangelicae castitatem simplicitatemque doctrinae compositam, christifideles omnes eandem imitentur atque induant. Huc enim et sacros ritus et publicas ferias et recitationes et contiones, per saecularis anni decursum, spectare cupit Pontifex, ut, qualis ex naturae gratiaeque donis, ad absolutissimam sui proximorumque perfectionem mirifice adhibitis, Patriarcha Seraphicus exstithit, talis omnino, nec alius aut dissimilis, germanae pietatis significationibus celebretur. Quodsi temere facit quisquis adscitos in caelestem patriam sanctitatis heroas inter se comparat, quorum alias ad aliud Spiritus Paraclitus munus ad aliamque causam apud mortales obeundam delegit - quae quidem comparatio, ab incompositis animorum motibus plerumque profecta, omni est fructu vacua inque Deum ipsum sanctitatis auctorem iniuriosa -- videtur tamen nullus fuisse, in quo Christi Domini imago et evangelica vivendi forma similior, quam in Francisco, atque expressior eluxerit. Propterea, qui se ipse appellavit *magni Regis Praeconem*, idem recte *alter Christus* nuncupatus est, quod se quasi reviviscentem Christum aequalium suorum societati et saeculis praestit futuris: unde consecutum, ut is vivat hodie ante oculos hominum in omnemque victurus sit posteritatem. Quod ipsum iam quis miretur, quando ii, qui primi ex

aequalibus eius temporis de vita et rebus Patris sui Legiferi scripsere, hunc paene maiorem augstioremque quam pro humana natura existimarunt: quando Romani Pontifices, in populi salutem Ecclesiaeque praesidium a Deo illum providenter missum agnoscere non dubitarunt? Cur vero, tam diuturno a Seraphici viri obitu intervallo, catholicorum in eum pietas atque ipsorum acatholicorum admiratio novo quodam ardore effervescit, nisi quod eius forma haud minore hodie, quam ante, claritate mentibus collucet, eiusque vis ac virtus, ad medendum populis cum plurimum adhuc possit, in id advocata desideratur? Etenim emendatrix ipsius actio ad humani generis universitatem sic pertinuit, ut, praeter restitutam late fidei morumque integritatem, evangelicae caritatis iustitiaeque rationes communem ac socialem, ut aiunt, vitam multo interius pervadendo temperarent.

In comperto est quam difficilis quamque acerba Francisco aetas contigerit: eam in summam, sed perlucide, Pius XI describit, ita ut facile quisque sibi persuadere possit illi societati cum illustranda, tum ad incorruptam evangelicae sapientiae speciem reducenda, divino consilio Assisiensis apparuisse idemque effulisse Solis instar, quemadmodum cecinit Alighieri:¹ quae ipsa demum est Thome a Celano sententia, scribentis: « Radiabat velut stella fulgens in caligine noctis et quasi mane expansum super tenebras ».² Litterae Franciscum memorantur adulescentem uberiore quodam et vehementiore ingenio latum, pretiosis indutum vestibus, delicatis ac iucundis, quibus uteretur, comitibus, caenas apponentem lautissimas et inter hilariiores cantus urbis suae vias obeuntem, integritate tamen morum, castitate sermonum divitiarumque contemptu commendatum. Qui, post Perusinae captivitatis ac morbi cuiusdam molestias quum se interius immutatum non sine admiratione sensisset, nihil secius, ut ex Dei veluti manibus elaboretur, heroicis

¹ Par. XI.² Leg. I, n. 27.

oppetiturus casus in Apuliam contendit. Verum, quum iter faceret, haud ambiguo Dei monitu Assisium redire iussus est, ubi, quid sibi agendum foret, doceretur; postquam vero dubitationibus diu aestuavit, et divino afflato et auditu inter sacram sollemne illo Evangelii loco, qui ad Apostolorum missionem vitaenque genus pertinebat, intellexit, se « ad formam Sancti Evangelii » vivere et Christo servire oportere. Iam tum, igitur, cum Christo coniungi arctissime eique omnino similis effici aggressus est; et « totum viri Dei studium, tam publicum quam privatum, circa crucem Domini versabatur; et a primaevi temporis, quo Crucifixo cooperat militare, diversa circa eum crucis mysteria praefulserunt ».¹ Vere bonus is miles et eques Christi, pro nobilitate et generositate animi, fuit; qui, ne qua in re cum Domino suo et ipse et discipuli sui discreparent, praeterquam quod evangelicum codicem, oraculi causa, adire ac consulere inter deliberandum solebat, legem Ordinum, quos condidit, cum evangelio ipso itemque religiosam suorum vitam cum apostolica vita unus adaequavit. Quapropter in Regulae fronte recte inscripsit: « Regula et vita Minorum fratrum haec est, scilicet Domini nostri Iesu Christi sanctum Evangelium observare ... ».²

Hinc Pontifici aditus ad ostendendum, quam praeclara perfectissimarum virtutum exercitatione se Franciscus ad inserviendum divinae misericordiae consiliis parat idoneumque publicae emendationis administrum praestiterit.

Et primum evangelicae paupertatis, quam si mente facilius fingi licet, describere tamen est omnino perarduum. Ad rem sanctus Bonaventura: « Nemo tam auri quam ipse cupidus paupertatis, nec thesauri custodiendi sollicitior ullus quam iste huius evangelicae margaritae ».³ Ac Franciscus ipse, quum in lege Ordinis propria singularem prorsus eius virtutis exercitationem suis commendat ac

¹ TH. A CEL., *Tract. de mirac.*, n. 2.² *Reg. Fr. Minorum*, initio.³ *Leg. mai.*, c. 7.

praecipit, quanti eam ficeret, quantopere adamaret, perspicuis profecto verbis ostendit: « Haec est illa celsitudo altissimae paupertatis, quae vos, carissimos fratres meos, haeredes et reges Regni caelorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimavit. Haec sit portio vestra;... cui... totaliter inhaerentes, nihil aliud pro nomine Domini nostri Iesu Cristi in perpetuum sub caelo habere velitis ».¹ Atque idcirco Franciscus paupertatem amavit praecipue, quod eam consideraret Deiparae familiarem et Christi Iesu non tam familiarem quam Sponsam in ligno Crucis adscitam, et ab hominibus deinde obliteratam et mundo valde amaram atque importunam. Quae quum secum ipse reputaret, mirum quantum consueverat lacrimarum edere ac ploratum. Iam quis insigni isto hominis spectaculo non commoveatur, qui ex paupertatis amore pristinis laetitiarum suarum sociis aliisque non paucis insanisse visus est? Quid quod posteros, vel ab evangelicae perfectio- nis captu usque alienissimos, huius tanti paupertatis amatoris auctior in dies admiratio perculit et nostrae homines aetatis percellit? Cui quidem posteritati omnino Aligherius praeivit, cantu illo² de sponsalibus inter Franciscum et Paupertatem initis, in quo nescias utrum magis mirere, granditatemne elationemque sententiarum, an carminis molitudinem ac venustatem.

Cum tanto paupertatis amore necessario humilitatis virtus coniungebatur, per quam Francisco fuit curae potissimum, ut, tamquam omnium minimum ac postremum, submisse se gereret. Itaque, inde ab inito emendatio- ris vitae curriculo, cupere is vehementer ludi- brio ac risui esse hominibus; etsi Conditor Paterque Minorum Legifer erat, unum tamen aliquem ex suis sibi moderatorem ac domi- num diligere, a cuius nutu penderet; vixdum licuit, nullis suorum precibus fletibusque de- victus, sumnum Ordinis magistratum depo- nere « ad servandam humilitatis sanctae vir-

tutem », et permanere « exinde subditus usque ad mortem, humilius agens quam ali- quis aliorum »;¹ oblatum saepe a Purpuratis Patribus primoribusque civitatis liberale magnificantissimumque hospitium abnuere ac recusare; reliquos homines aestimare quamplurimi et omni honoris testimonio prosequi, factus « inter peccatores quasi unus ex eis »; privilegia et charismata, quae hominum existimationem ac laudem parere sibi possent, atque in primis Stigmata Domini Iesu in suo corpore impressa divinitus, omni oculere contentione studere, si quando autem privatum publiceve dilaudaretur, non tam se putare ac fateri contemptu contumeliisque dignum, quam incredibili quodam maerore, non sine gemibus lamentisque, angeri. Quid quod se indignum adeo existimavit, ut sacerdotio initiari noluerit? In hoc ipso igitur humilitatis quasi fundamento Ordinem Minorum nisi voluit ac consistere. Longum sane est singula persequi; hoc unum commemorare sit satis: Franciscum ex Christi exemplis ac verbiis² in suos, quasi peculiarem Ordinis notam, humilitatem derivasse; fratres enim suos « voluit vocari *Minores*, et praelatos sui Ordinis dici *ministros*, ut et verbis uteretur evangelii, quod observare promiserat, et ex ipso nomine discerent discipuli eius, quod ad descendam humilitatem ad scholas humiliis Christi venis- sent ».³

Sed quisquis semet non abnegat, nec arbitrium abiicit suum, non is profecto dicen- dus aut se quibusvis rebus despoliasse aut demisso fieri animo posse. Atqui Franciscus voluntatis libertatem, munus ceteris praecel- lentissimum a Deo Creatore humanae naturae tributum, Iesu Christi Vicario per obedientiae votum ultro addixit permisitque totam. O quam faciunt inepte, quam longe ab Assisiensis cognitione recedunt qui, ut suis com- mentis erroribusque serviant, Franciscum quemdam fabricantur ac fingunt - incredibile

¹ Reg. Fr. M. in., c. 6.

² Par. XI.

¹ Th. a CEL., Leg. II, n. 143.

² Matth. XX, 26-28r Luc. XXXII, 26.

³ S. BONAV., Leg. mai., c. 6, n. 5.

dictu - cum ecclesiasticae intolerantiores disciplinae, tum de ipsis fidei doctrinis nihil omnino curantem, tum etiam praecursorem ac praenuntium multiplicis illius, quae ab recentioris aevi initio iactari coepit, ementitae libertatis, unde tanta Ecclesiae civitatisque exsistit perturbatio. Iam mirificis exemplis ipse suis, quam arte cum Ecclesiae hierarchia, cum Apostolica Sede et cum Christi doctrina cohaereret, Praeco magni Regis catholicos doceat acatholicosque universos. Etenim, ut e litterarum monumentis illius aetatis, iisque fide dignissimis, constat, « ve- nerabatur sacerdotes, et omnem ecclesiasti- cum ordinem nimio amplexabatur affectu »;¹ « hoc... ipse vir catholicus et totus apostoli- cus in praedicatione sua principaliter monuit, ut Romanae Ecclesiae fides inviolabiliter servaretur, et ob Dominici Sacramenti, quod ministerio sacerdotum conficitur, dignitatem, in summa sacerdotalis ordo reverentia tene- retur. Sed et divinae legis doctores et omnes ecclesiasticos ordines docebat summopere reverendos »,² et, quod hoc in genere caput est, quum primum propriam sui Ordinis legem condidisset ac conscripsisset, nihil paene morae interiecit, quominus eam Innocentio III, coram cum prioribus undecim discipulis sis- tens, adprobandam subiiceret; cui quidem Regulae paulo immutatae, testis historia est Honorium III, Francisci rogatu, confirmatio- nis robur addidisse. Regulam autem et vitam Fratrum Minorum Seraphicus Pater huiusmodi vult esse, ut iidem « Domini Nostri Iesu Christi sanctum Evangelium » observent, « vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate », non ad arbitrium quidem suum suamque interpretationem, sed ad nutum Romanorum Pontificum, qui canonice electi sint.

Nec silent litterae de illa, quam Seraphicus vir « diligebat praecipue pulchritudinem et munditiam honestatis », scilicet de ea spi- ritus corporisque castitate, quam acerbissimis

¹ Th. a CEL., Leg., I, n. 62.

² JULIAN. a SPIRA, Vita S. Fr., n. 28.

sui ipsius omnis generis macerationibus ita custodit ac tuitus est per vitam omnem, ut ne postremis quidem vitae sue annis, quum, factus Christo simillimus, per Stigmata quasi cruci affixus esset et multiplici morborum vi torqueretur, ne tunc quidem corpori suo ali- quid solaci indulgeret ac quietis.

Haec autem omnia ex uno eodemque di- vinae caritatis fonte ac capite fluxisse quis pro manifesto non habet? Divina autem eius- modi caritas ita in proximos redundavit, ut inopes homines, in iisque miserrimos lepro- sos, a quibus ante, quum adolesceret, natura abhorrebat, sui ipsius victor, praecipua sit benignitate complexus, horumque servitio et curationi se totum suosque addixerit ac man- ciparit. Nec minore voluit alumnos suos fra- terna inter se caritate diligere; quare franci- scalis familia, quasi quaedam « caritatis no- bilis structura surrexit, in qua vivi lapides, ex omnibus mundi partibus coacervati, aedi- ficati sunt in habitaculum Spiritus Sancti ».¹

« Libuit - Pontifex scribit - in hac quasi contemplatione altissimarum virtutum ali- quanto morari diutius, quia, per haec quidem tempora, plurimi, quos laicismi pestis infecit, heroas nostros germana sanctitatis luce ac gloria exuere consueverunt, ut eos ad natu- ralem quandam praestantiam inanisque cuius- dam professionem religiositatis deprimento, tamquam de disciplinarum optimarumque artium processu, de beneficentiae institutis, de patria sua, de universo hominum genere praecclare meritos dumtaxat praedicent atque extollant. Ac mirari nunquam desimus, quid- nam talis Francisci, quem dimidiatum atque adeo simulatum dixeris, admiratio recentioribus eius amatoribus profutura sit, quotquot aut divitias lautiasque aequipantur, aut compita urbium, choreas, spectacula munduli ac conci- nni celebrant, aut in voluptatum caeno vo- lutantur, aut Christi Ecclesiaeque disciplinam ignorant, reiiciunt.

(Ad proximum numerum).

¹ Th. a CEL., Leg. I, n. 38 et seqq.

VARIA

Astrolabium.

Ioannes II, Lusitanorum rex, peritissimus ea tempestate mathematicis Rhoterico et Iosepho, medicis suis, itemque Martino Bohemo, qui se Ioannis Montereigii alumnum ferebat, negotium dedit, aliquid communis consilio excogitarent, ad cursum navium in pelago, quamvis ignoto, regendum; ut vel abductus a conspectu familiarium sibi siderum nauta, quam tamen caeli plagam, quam remota ab orbe nostro loca teneret, aliqua posset ratione concire. Ii, quam acerrimo studio, re diu multumque agitata, *astrolabium* denique instrumentum, quod antea ad colligendos stellarum motus dumtaxat astronomi adhibere consueverant, praeclaro sane invento ad usum rei maritimae transtulerunt, ac pari solertia declinationum tabulas confere, quibus hodie naucleri ad explorandam locorum (quemadmodum cosmographi appellant) latitudinem utuntur.

Quod si ut latitudinis, ita etiam longitudinis facili negotio rimanda regulam prodidissent, nullo proponendum errore perpetuum maris ac terrae cingulum continuo circumactae viatores periti conficerent. Sed quia ab ortu in occasum, vel, contra, ab occasu in ortum nihil est in perpetua caeli conversione certum ac stabile, quo dirigere cursum, accessusve aut recessus emetiri possimus (namque illa ex errantium siderum oppositu subtilis ac perobscura collectio, nequaquam est ad hanc quotidiani usus rationem accommodata), idcirco nec ullus longitudinis gradus notari, nec plane perspecta potuit esse ratio itineris, in quo navium rectores periculosisse saepe falluntur: credo eisdem, in hoc, ut plerisque aliis humanis in rebus, ad mortalium vel acuendam industriam; vel coercendas cupiditates, hac tanta diffi-

cultate divinitus interposita. Verumtamen eius instrumenti beneficio mirum, quanta nauticae rei accessio facta sit.¹

* *

Canis, Gallus et Vulpes.²

Canis et gallus, inita amicitia, simul iter faciebant. Superveniente nocte, in silvam progressi, gallus arborem ascendit, et inter ramos recubuit; canis vero ad radices arboris excavatae obdormivit. Quum autem lucesceret et gallus de more cantaret magna voce, vulpes accurrit voratura, et stans inferius inclamavit: « Oh quanta tua est praestantia et in homines utilitas! Descende, quaeo, ut una matutinum cantum laeti canamus ». Cui Gallus: - « Amica, ad arboris radices accede et evoca ianitorem ». Vulpem progressam ad illum vocandum, canis, repente exsiliens, prehendit atque ianiavit.

* *

De germana S. Alyosii effigie.

Olim pictores Alyosii imaginem Piam dabant, humi defixamque oculis, Et os confectum misera sic macie, Ut illi foret soror coniunctissima. Putabant ita recte se se gerere, Et Alyosium commendare optime. Nihil magis falsum, nihil sed ineptius. Nemo sanctitatem ferret tam incommodam! Eum nam, pudor! aetas corruptissima Corrosum turpiter simulavit vitiis! Quid non mortalium cogitat malitia? Fuit puer bellus prima sed aetatula, Fuit decorus et venustus admodum, Et incedebat elegans in vestibus, Sicut nempe decet sanguinem regium! Et gladium gessit principum de ordine, Et acres pugnas somniabat vigilans! Sed puriorem postulabat aërem!

Se tum severa cruciat poeniteta,

Gravat perpetuis cum se ieuniis, Pulcher adspectus lente sic evanuit! At usque in ore permanet impervius Regalis vultus, verecundus, nobilis!

Placet versantem contemplari in miseris, Et inter languidos laborantes lue... Dat huic epulas, et illi dat solatium, Mira laetatur cunctos sed dulcedine, Suis modo verbis, sua vel presentia. Egregie miscet personam principis Cum religiosi maiestate nobili! Quin ipse quaerat, pugnet e contrario, Deus, futura quam manebit gloria Illi videtur velle resplendescere. Sic Aloysius depingatur posteris!

SUBALPINUS.

* *

Iocosa

Magister Tuccio:

— Quanam anni tempestate natura tibi pulchrior et carior videtur?
— Feriarum mensibus!

Magister de piscibus loquitur: — « Piscium stirps eius singularis generis nobis apparent, ut unica muta sit... ».

Tuccius (murmurans) — « Papae! Ipsum te magistrum videre velim sub aqua loquentem!

* *

Aenigmata

I

Haerentem mihi non, Aquilo, non, Eure, [potestis.

Impete sed potis es tollere, Phoebe, tuo.

II

Est instrumentum, quo occulte vulnera [dantur;

Et pars corporis est, mortiferum illud [huic.

Ordine perverso si stabit nomen utrumque, Terra erit incolae ubi, ex more, priore [necant.

Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent: 1) (vulgo *Rebus*); *Bis bina quattuor*; 2) *Ros-a*.

Libera a pittaciis responsa.

Rev. ANG... LAN..., Adernò — Per summam recens missam rationes cum administratione nostra exaequasti usque ad mensem Iunium 1925.

Rev. ANDR... HAB..., Bad-Driburg. — Ante tuas litteras nullus pervenerat nuncius de amico illo tuo Brasiliensi, ad quem fasciculos hoc anno editos mittere sategi. De opusculis vero « Communia vitae » inscriptis ne exemplar quidem unum iam superest. — Acceptistne fasciculum huius anni primum, quem pro te iterum publico diritorio commisi?

Cl. v. RAPH... PA..., Neapoli — Perpoliendi operis labor etiam nunc tibi adhibendus est!

Rev. v. CAES... MAMBR..., Mediolani — Quos desiderabas fasciculos ad te misi; ob munus acceptum gratulor; de ceteris, plurimas tibi gratias ago et refero.

Rev. p. JOAN... I. CASS... Jersey — Summa ad excludendum subnotationis annum 1926 erat doll. 20,40; eamque regulariter exigimus. Sint tibi debitae gratiae.

I. F.

Libri recens dono accepti.

I Fioretti di S. Francesco d'Assisi da un codice della biblioteca reale di Torino, a cura del P. Francesco Sarri dei Minori. — Florentiae, ex off. Vallecchi. (Ven. lib. 2).

AUGUSTO HERMET. *Le regole e il testamento di S. Francesco* — Ex officina Paravia (Augustae Taurinorum, Mediolani, Florentiae Romae, Neapoli, Panormi), ven. lib. 7.

Saggezza cinese. Scelta di massime, parabole, leggende, a cura di Giuseppe Tucci. — Indidem. Ven. lib. 7.

Crux Capitolina. Carmen FRANCISCI BRIGANTI. — Anguillarae Sabatiae.

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

ROMAE. — TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

¹ Italice scripsit SERDONATI; latine MAFFEIJUS.

² Ex Italicis fabulis N. TOMMASEO.

PANCRATIUS

[15]

Actio dramatica FRANCISCI WIELAND – (Latine reddidit Andr. Haberl)

QUADR. Iam apportant corpus. Oculis aspicite! (*Duo afferunt corpus in feretro partim tectum, coetu significante tristitiam*). Ecce, pater, primum veris florem! Primus Christo consecravit sanguinem. Puer innocentia decorus modo feroci manu trucidatus est! (*Deponitur feretrum*).

CAI. Bone Iesu!

QUADR. (*ablato velamine*): Aspicite heroem puerum! Modo, iubente certe Angelo, descendeo ad forum de palatio. Extemplo fero- cium video globum hominum imbellem puerum misere pugnis petentium. Hic perfusus usque sanguine stat medius adpressis ad pectus brachiis. « Concidite insolentem puerum Christianum! Christianorum in pectore fert sacrum (*Signa terroris adstantium*), quod ille obstinate occultat. Fac ostendas, puer! » Sic illi conclamat avidis similes doemonibus. Ego, illo iam corruente, accuro, ira motus scelestos disicio, et ad puerum demissus: « Vehementerne, mi puer, laesus es? ». Ille contra subridens: « Quid illud, Quadrate, refert? At vero mecum porto, quod fratribus ferrem in carcerem, corpus Domini ». Ego summa reverentia amplector puerum. Ille, martyrum primitiae, subridens efflat animum. (*Omnis circum flectunt genua ita dispositi, ut corpus totum occultent*).

CAI. (*voce deppressa*). Corpus Domini?...

REP. (*gavisis*). Est integrum, illaesum! (*Et clam spectatoribus linteum tradit pontifici, qui illud occultat*).

CAI. O ter beatum puerulum, qui Dominum defendens ab iniuria, pro Domino innocens sis mortuus! O mortem beatam, regem si cui contigerit, ut supra pectus tutans tutantem, occidat! Noli igitur, martyr Christi, tuorum oblivisci fratrum, qui te cruenta, qua-

praeisti, via subsequentur ad patrem, ad regiones illas aethereas, ubi palmae strepunt signa victoriae, ubi perpetua sonant epinia!

SCENA II.

CORVINUS, TORQUATUS, HYPHAX,
QUATUOR MILITES et DICTI.

SEV. (*ad scalam prospiciens*): Ah, fratres! Gentiles video! Sumus proditi!

REP. Abite, salutem petite! (*Corpus Tarscisi portatur ad remotiorem scenae locum*) Sed servate mysterium!

SEV. Nulla iam spes salutis reliqua!

ALII: Actum est! Adsunt.

ALII: (*Genibus circum pontificem flexis*): Benedic nobis sancte Pater!

TORQUATUS. (*fusce*): Ecce eos!

CORVINUS: Attatatae! In verum nidum incidimus!

QUIDAM CHRISTIANI: Facta est proditio!

ALII (*simul*): Eheu nos miseros! Adest tentatio. (*Torquatus ad pilam adnixus manu tegit faciem*).

CORV. Imperatorum nomine, sequimini! Accede, Hyphax, cito immitte vincula! Duo hunc servate exitum, ne quis ex reti mihi iam effugiat. Io! Etiam sacerdos captus est. Insanientem vetulum! (*Admovet manum Caii humeris*)

SEV. (*Corvinum prohibens*) Recede, sceleratissime! Nobis ut maledicas, sed...

CAI. (*Severi retraens brachium*): Omitte, frater, ista! Placide perfer pro Iesu contumeliam, ut ille pertulit pro nobis.

SEV. Non possum adspicere, mi pater, ita te ...

(*Ad proximum numerum*).